

A HEGY- ÉS DOMBVIDÉKI ERDŐMŰVELÉS HELYZETE ÉS FEJLESZTÉSÉNEK IRÁNYA

Kibővített szerkesztő bizottsági ülés és ankét Veszprémben

A szerkesztő bizottság az 1982. évi kiemelt egyesületi feladatnak megfelelően két erdőművelési ankétot tervezett a negyedévenkénti szerkesztő bizottsági ülések keretében. Lapunk ez évi 9. számában a Kecskeméten tartott ankétról már beszámoltunk: „Az alföldi erdőművelés helyzete és fejlesztésének iránya” címmel. A hegy- és dombvidéki erdőművelés azon a kibővített szerkesztő bizottsági ülésen került napirendre, amelynek Veszprémben az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottságának székháza adott otthont.

Az ülés résztvevőit *Nagy Miklós* az OEE veszprémi MÉM helyi csoportjának elnöke, mint házigazda üdvözölte. Ezt követően *dr. Solymos Rezső* a szerkesztő bizottság elnöke megnyitójában kiemelte: Az elmúlt három év folyamán hagyományossá vált, hogy a szerkesztő bizottság az OEE helyi csoportjainak székhelyén tartja üléseit. Ezekben a tagság közvetlen tapasztalatokat szerezhet a lapszerkesztés módszereiről, véleményt nyilváníthat és javaslatot tehet. Az eddig kedvező tapasztalatokra építve kell továbbfejleszteni lapunk olvasói, írói és szerkesztő bizottsága között a kapcsolatot.

Az első napirendi pont a hagyományoknak megfelelően a következő negyedévi lapszámok tervének elkészítése és az előző negyedévek értékelése volt. Az OEE helyi csoportjainak a lapszerkesztéssel kapcsolatos véleményét és javaslatait *Borsodi Imre* a veszprémi MN és *Csepregi János* a keszthelyi csoport elnöke ismertette, hivatkozva arra az összefoglaló értékelésre, amelyet *Bus Mária* erdőmérnök készített a szerkesztő bizottság részére.

A lapszerkesztés közvetlen témái után került sor az erdőművelési ankétra.

Dr. Solymos Rezső az ankét bevezetéseként utalt arra, hogy szaklapunk a legfontosabb erdőgazdasági témák, egyesületi feladatok megoldását a maga lehetséges eszközeivel kívánja szolgálni. Ennek egyik módja a szakmailag helyesen megalapozott vita a lap hasábjain és az ankétok keretében. A viták kiinduló alapja az adott téma, — jelen esetben az erdőművelés — helyzetének értékelése, amelyre a főbb kérdések megoldására vonatkozó javaslatok épülnek. Növelni kell a fatermesztés eredményességét, a hibák megszüntetése nem tűr halasztást. Ehhez azonban nem elegendő csak elmarasztaló kritikát megfogalmazni, hanem reális és szakszerű javaslatokat kell tenni a hibák kijavítására vagy a jó termelési eljárások továbbfejlesztésére vonatkozóan.

Dr. Szikra Dezső az OEE veszprémi MÉM helyi csoport titkára, a szerkesztő bizottság tagja állította össze a vitaanyagot: „A hegy- és dombvidéki erdőművelés helyzete és fejlesztésének iránya” címmel, amelyet a következőkben ismertetünk.

Dr. Szikra Dezső: Vitaindító

„Erdőterületünk mintegy felét sorolhatjuk domb- és hegyvidéki kategóriába, fatermesztésünk általános kérdései, gondjai szinte teljes mértékben érvényesülnek e térségekben, de azért vannak bizonyos sajátosságok is. Ilyenek:

- a domborzatból következően a termőhelyi változatosság, a gyéribb fel-tártság, a gépek korlátozottabb használhatósága;
- eszközöknek, gépeknek a mezőgazdaságból nehezebben adaptálhatósága;

- gépek, eszközök hiánya miatt az inkább munkaerő-, mint eszközigényesség;
- az átlagos termelési ciklus hosszabb volta;
- a magról való természetes felújításnak nagyobb jelentősége és lehetősége;
- a fatermesztési modellek kevésbé használhatósága, a fatermesztés tipizálásának nehezebb volta;
- nemesített szaporítóanyag használatának szinte teljes hiánya;
- az erdő- és vadgazdálkodás összhangjának nagyobb jelentősége, mivel a jelentős kárt okozó nagyvadállomány zöme itt él;
- a jelentős bányászati tevékenység miatt viszonylag sok a rekultivációs jellegű feladat;
- az erdőtelepítési tevékenység viszont kisebb súlyt képvisel, mint a síkvidéken..

A fatermesztés alapvető kérdése, hogy *a rendelkezésünkre álló terület ökológiai potenciálját megfelelően használjuk-e ki?* Végleges választ csak teljes erdőterületünk megbízható termőhely-értékelése után adhatunk.

Meglehetősen sok a megfelelő minőségű, de a termőhelytípusnak meg nem felelő célállományú erdősítés. Felvethető, hogy *az erdőfelügyelőség kellő erélytel kezel-e ezt a jelenséget* vagy enged a külső nyomásnak (nehéz gazdasági helyzet, a vadkár objektív tényezőként való kezelése, a gazdálkodók — tsz, áll. gazdaság — technikai felkészültségének elfogadása stb.)?

Irányelveink, jogszabályaink jók, a célállomány-választást termőhelyi alapokra helyezik, ezzel az ökológiai potenciál egyre teljesebb kihasználását szolgálják.

Sokan vallják, hogy a fatermesztés már az *üzemtervezéssel* elkezdődik. Döntő a részletalakítás, az elsődleges cél megállapítása, a termőhelyfeltárás, a véghasználat és erdőfelújítás tervezése, stb. Üzemterveinkben azonban az erdőfelújítás tervezése jelenlegi formájában nem kielégítő, ezért az „Erdőrendezési irányelvek” és az új „Ütmutató” az erdőművelésnek a mainál jelentősebb támogatást fog adni.

Erdeink sorsa nemcsak az erdészeket, hanem a *biológusokat, ökológusokat, természetvédőket* is izgatja. Ők elsősorban a természetszerű erdők, a természetes felújítás felé fordultak és igen kemény hangot megütve bírálták munkánkat. *Féltik ezeket az erdőket az erdészektől.* A vita elől nem szabad (nem is lehet) kitérni, helyes gyakorlattal — jó példákkal érvelhetünk csak.

A természetszerű erdőgazdálkodás kapcsán az erdőgazdálkodás alá vont terület 18%-át kitevő *különleges rendeltetésű erdőben folytatott erdőgazdálkodási, ezen belül erdőművelési tevékenységet* is meg kell említeni. Ezen területek erdőművelését a jogszabályok támogatják. Ez érthető, mert az erdők többcélú hasznosítása itt mutatkozik meg leginkább.

A *természetes felújítás* gondjait a következő számok is jelzik: az állami erdőgazdaságok 1960-ban 3500 ha (19,0%) mag és 3100 ha (16,8%) sarj felújítást fejeztek be. Az ezt követő 15 évben a sarj radikálisan csökkent felére — harmadára és a mag is 2100 ha-ra. (Az Erdő 1981. nov. 487. oldal.)

1981-ben az összes befejezett (nemcsak erdőgazdasági!) felújításból 1909 ha a mag (12%), 4771 ha a sarj (30%) és 9225 ha a mesterséges (58%) erdősítés (1981. évi erdőállomány-gazdálkodás — országos összefoglaló — MÉM EFH).

A legtöbb szakember a fentiek okát a makktermések elmaradásában és a túlzottan magas nagyvadállományban látja. A makktermések időszakosságát azonban többen nem tartják döntő tényezőnek, mivel a korábbi két évszázadban sem volt gyakoribb a termés. Az újulat megmaradása ellen hatott

mindenképpen a fogatos közelítés gépi eszközökkel való felváltása. Viszont soken azt tartjuk döntőnek, hogy az emelkedő véghasználati fatömeg egyenletes kitermelésében egzisztenciálisan érdekelt, bázisalapon, éves nyereségérdekelttségben dolgozó erdőgazdálkodók nagyon sok esetben nem képesek az újulathoz igazodni. Nem az erdőművelők innovációs készségével van baj, nem arról van szó, hogy az erdőművelők nem tudnák jól végezni a munkájukat — kényszerűségből csinálják így!

A vadállomány kártételét radikálisan csökkenteni kell. A vadkárelhárító kerítések építése csak átmeneti segítség, nem végső megoldás és nem tűnik jó megoldásnak a jelenlegi, igen magas nagyvadállománynak az új vadászati üzemtervek szerinti legalizálása sem (term. vadeltartó képességnek megfelelő + zárttéri + rendszeres etetés vállalásával fenntartható). Ebben a megoldásban sem jelentkezik a vadgazdálkodó anyagi felelőssége a vadállomány okozta kárért. Az állomány jelenlegi létszámának csökkentése nélkül a többi vadkár elleni intézkedés hatékonysága is romlik.

Az elmúlt évek azt mutatták, hogy a vadlétszám elfogadható megállapításával adósak vagyunk. Ezért közvetett módszerek alkalmazására vagyunk utalva. Ezek egyike a vadkár felmérése, figyelemmel kísérése.

A technikaváltás hozta gondokat az *erdőfeltárás lényeges fejlesztése* csökkentheti. Sok utat kell építeni ahhoz, hogy az elhamarkodott, koncentrált felújítógázások helyett az újulathoz igazodó, kisterületű végvágásokra és bontásokra is sor kerülhessen. Szükségesnek látszik, hogy a ma szinte teljesen eltűnt kötélpályák, sőt egyes helyeken a fogatos közelítés is feléledjenek. Kisméretű, újulatot és a visszamaradó állományt is jobban kímélő gépek kellene.

Többen vetik fel az *erdőművelésnek költségvetési rendszerben való végzését*. Én nem adnám fel az erdőfenntartási alap biztos anyagi bázist nyugtató rendszerét. Arról viszont érdemes szót ejteni, hogy a fatermesztési ágazat jövedelmezőségi szintjét miként lehet/kell emelni, mert a vállalatvezetés az egyes üzemágakat ezzel értékeli, és ennek megfelelő elhatározásokat hoz a műszaki fejlesztésre, munkaerő biztosítására, szociális ellátásra, stb.

Itt még két témát vetek fel. Az egyik szervezeti jellegű gond és a fatermesztés súlyának csökkenését is jelzi (jelezheti): a gazdaságok egy részénél az erdőművelési osztályok „feloldódtak”, az *erdőműveléssel kapcsolatos döntési szintek eltolódtak — lefelé!* A másik az *erdőfelügyelet tevékenységére, szerepére* vonatkozik. A probléma a következő kérdésben foglalható össze: mikor és hogyan lépjen fel az erdőfelügyelet? Igazodjon a nehéz gazdasági helyzetben lényekedő vállalatok éves céljainak teljesítéséhez, azaz fogadja el a gazdálkodók kisebb ellenállás irányába való elmozdulási törekvését vagy a gazdálkodó gondjaira bízott közvagyon védelme érdekében a külső körülményektől függetlenül a jelenleginél lényegesen „keményebb” vonalat képviseljen? Meddig tartson a vállalati önállóság és mikor kezdődjön a hatósági (és szakmai) beavatkozás?

A természetes felújítás mellett a *mesterséges erdőstítés* is nagy szerepet játszik térségeinkben. Ehhez pedig *mag- és csemetetermelés kell*. Nemesített szaporító anyaggal hegy- és dombvidéken alig rendelkezünk. E hátrány gyors csökkentésére egyetlen lehetőségünk a populáció nemesítés. *Magtermelésre* kijelölt állományaink eddig is voltak (2770 ha 0,2%), de elsődlegesen rendeltetésük csak névleges volt. A gyűjtött mag máig is ismeretlen származású és a gyűjtést nem a genetikai érték, hanem a könnyebb begyűjthetőség irányítja. Miután az OECD tagjainak sorába kívánunk lépni ez a helyzet tarthatatlan. Az új magtermelő állományok kijelölése, törzskönyvezése most folyik. Ezen

revétel, hogy vékonyodnak az erdeink. Csökken a jó makktermő állományok területe. Bizonyára nem volt gyakoribb az előző évszázadokban sem a makktermés, de az biztos, hogy több makktermésre alkalmas állomány volt.

Való igaz, hogy belejátszik ebbe (az érvényes közgazdasági szabályozókból következően) a véghasználati fatömeg egyenletes kitermelési kötelezettsége, ami nem mindig igazítható az újulat szükséges mennyiségű és minőségű megletéhez. Ebben a témakörben több új rendelkezésre lenne szükség, a gazdaságpolitikai lehetőségekkel, az eddigieknél nagyobb összhangban levő fafajpolitikai célkitűzésekre és előírásokra. Egyes esetekben a felújítási időszak meghosszabbítására is szükség lenne.

— *A vadállomány erdei károsításával* számolni kell. Bizonyos esetekben a termőhely fatermőképességét is befolyásolja. Nem objektív, de szubjektív termőhelyi tényezőként — ahol ez indokolt — el kell fogadni és a tervezésnél számolni kell vele.

Az természetesen járhatatlan út, hogy a vad is sok legyen, más vonalú rendelkezések pedig maximalista jellegű erdőművelési előírásokat tartalmaznak. Az ilyen fajta összhangtalanságból csak sikertelenség és kár keletkezik. Általában az erdész szakon kívül álló követelményekért, az erdőgazda sem erkölcsileg, sem anyagilag nem felelős. Törekednünk kell a vad károsításának következményeit illetékesség szerint áthárítani.

— *Az erdőművelési ágazat jövedelmezőségi szintjének javítása* szükségesnek látszik. Célszerű az, hogy elérje a másik ágazatok (fahasználat, fafeldolgozás) szintjét. Ha ezt az erdészeti szakágazatunkon belül kell megoldani, akkor összességében tehetősebbek nem leszünk. Külső forrásokra is szükség lenne, mivel az erdőgazdálkodás ma hazánkban egyáltalán nem tartozik az irigyelt és munkások által keresett szakmák közé. Ezen belül is az erdőművelés nagyon rossz helyzetben van, komoly gondokkal küzd, munkaerő és szakképzettség tekintetében egyaránt.

— *Az előző évek csemetetermelési gondjairól* az a véleményem, hogy különböző magán csatornákon volt, nagyon felvert áron makk és csemete, állami vonalon pedig nem. A kérdés óhatatlanul felvetődik: — honnan származott a makk?, — hogyan került magán kézbe?. A makk, amit nagyon drágán visszavásároltunk (vagy közvetlenül, vagy csemeteként) döntő többségében államerdészeti tulajdon volt, s csupán szedési díj járt volna érte. Szakmánk erkölcsi színvonalának érdekében ilyen hibát nem szabadna vétenuk. Annál is inkább, nem, mert főként a kocsánytalan tölgy csemete a hegy- és dombvidéki erdeinkben nélkülözhetetlen és pótolhatatlan.

— *A hegy- és dombvidéki erdők fenyvesítése* nem túlzott mértékű. Telepitések esetében sokszor nélkülözhetetlen fafaj a fenyő. Azt a gyakorlatot azonban már helytelenítem, amelyik erőlteti a bükkös klímába való besorolást még akkor is, ha az esetleges termőhely a gyertyános-tölgyes határán áll, vagy esetleg még abba besorolható is lett volna. Ugyanis a bükkös klímába való erőltetett besorolás, az előírások dogmatikus kezelése mellett, amennyiben a bükk felújítás nem biztosítható természetes újulat vagy csemete hiánya miatt, egyértelmű a fenyvesítés kötelezettségével. Ez pedig már helyteleníthető. Feltétlenül felül kell vizsgálni az idevágó rendelkezéseket és lehetőséget kell adni, a bükkös és gyertyános-tölgyes átmenetekben a kocsánytalan tölgygel való felújítás alkalmazására is.

— *Az erdők ápoltságáról vagy ápolatlanságáról* általánosságban nem szabad állást foglalni. Abban viszont állást foglalkok, hogy vadkárosításnak kitett erdőterületen a túlzott ápolás valóban káros. A mérték, az ápolatlanság és a túlzott

között csak egyedileg, erdőrésztelenként bírálható el. Csak erdőrésztelenként bírálható el, hogy csökkentett mértékű ápolás esetén, valóban romlik-e a minőség és a szerkezet, és indokolt-e az átadás elhúzódnása. A természetes felújításokban megfelelő mennyiségű és minőségű újulat megléte utáni végvágás esetén a fagyal, a galagonya, a som és a szeder az esetek döntő többségében nem pusztítja ki a csemetét. A lágyszárúakról is ez a véleményem. Így az előzőekkel összefüggésben a hegy- és dombvidéki jól újult természetes erdőkben, csak a legindokoltabb esetekben tartom helyénvalónak a vegyszeres ápolást, de akkor is csak mint szükséges rosszat. Mondom ezt azért is, mert az erdészeti problémák nem azonosak sem a mezőgazdaságéval, sem a kertészetével, hanem azok teljességgel sajátosak, az előzőekénél összetettebbek.

Dr. Káldy József (egyetemi tanár): A vágások előkészítése döntő fontosságú. Az erdőművelés gépesítésének alapfeltétele az erdőfeltárás. Közelítésben nem lehet mindent megoldani az LKT-val (20% lejtés felett balesetveszélyes és gazdaságtalan). Az újulat megkímélése érdekében a kötélpályák alkalmazását szorgalmazza. Kifogásolja, hogy a vitaindítóban nem kapott elegendő teret a *Bobcat* és a *Makeri* gépekkel már eddig is végzett munka.

Az erdősítések eredményességének 1,6-es ráfordítási mutatóját óriási szűgyennek tartja és fő okát a technológiai előírások be nem tartásában látja. Véleménye szerint a hegyvidéki erdősítés gépesítését a *Quickwood*-ültető teljesen megoldja, tehát gép van csak alkalmazni kell. A csemetetermelést a nagy kertek megoldják, kár lenne a kis kertek felé fordulni újra.

Az erdőművelés nincs válságban, csak egyik másik erdőgazdaság a rendelkezésre álló eszközöket nem arányosan használta fel az egyes ágazatok fejlesztésére (fűrészipar, fahasználat, erdőművelés). Miután a gépek megvannak, a szakértelem pedig magas színvonalú, további támogatással megszűnnek az erdőművelés gondjai.

Murányi János (MÉM—EFH osztályvezető-helyettes): Nincs és nem is volt az erdőművelés válságban — ez mesterséges hangulatkeltés volt. Az erdőművelésnek mindig is voltak és vannak aktuális problémái, de válságról nem beszélhetünk.

Nemesített szaporítóanyagunk erdei- és vörösfenyőből van, de valóban tovább kell lépni a tölgy és bükk tekintetében. A magtermelő állományok kijelölése, törzskönyvezése ezt a célt szolgálja.

A termőhelytípus meghatározásában sok a bizonytalanság. Véleménye szerint a helyi szakember, a gazdálkodó feladata kellene, hogy legyen a fafajválasztás és nem az üzentervezőé. Az erdőfelügyelőségnek pedig ezt a fafajválasztást kellene segíteni majd szigorúan megkövetelni a végrehajtását. A gazdálkodó tervezői felelősségét emeli ki.

Az általa összegyűjtött adatokkal támasztja alá azt a véleményét, hogy nincs lényegesen kevesebb mageredetű természetes felújítás, mind az erdőművelés „aranykorában” volt, és nincs mit a „szemükre vetni” a mai erdőművelő szakembereknek.

Az erdősítések sikertelenségét (1,6-es ráfordítás) technikai felkészületlenséggel magyarázza. Lejtést jobban tűrő gépeket várna és azt, hogy az erdősítések április közepére mindenütt fejeződjenek be.

Csemetetermelésben a nagy kerteket kell támogatni. *semmiképpen* ne vegyék vissza a kis kertek a „főszerepet”. A „kapálgatásos” talajápolásra nincs szükség. Hegy- és dombvidéken esetleg felszabadító jellegű ápolást lehet vé-

gezni. Nem szabad végrehajthatatlan feladatot megkövetelni. Ne hajtsuk bele az erdészeket a vegyszerezésbe.

Nevelővágásokról szólva „sok gyönyörű erdő lett anélkül, hogy azokat előnevelték volna”. Túl sok az előírás, nem lehet végrehajtani azokat, az előírások egy része vitatható. A növedékfokozó gyéritésnél — pontosabb, nem tájékoztató jellegű előírás mellett — m^3 -re be kellene tartani az előírást és ahol nincs előírás, ne is szabadon belenyúlni. Nevelővágásban a célválasztékok termelését meg kell akadályozni.

Dr. Papp Tivadar (erdészetvezető): ismerteti az ötéves terv előkészítése során a gazdaságuknál alkalmazott tervezési rendszert, amely a termőhely, állományérték, feltártság, időjárás-biztonság, erdőfelújítási lehetőség függvényében táblázatos formában megadja a nagy gépek alkalmazhatóságát, illetve az alkalmazható kitermelési technológiát. E módszerrel határozták meg, hogy területük 40%-án lehet csak nagy gépeket alkalmazni. Bírálta, hogy a kitermelhető fatömeg mennyiségét a vágásérettségi korok módosításával változtatják. Hibának tartja, hogy a fakitermelést ennyire „felsrófoltuk”, mert ezzel az erdőművelés nem tudott lépést tartani.

A természetes felújítást az erdészek legfontosabb feladatának tartja, amelyben az erdészeti hozzáállása és szakmai ismerete a döntő. Gondot jelent a bonítások végzése, mert ez több kapacitást igényel és a gépvezetőket „trenírozni” kell e munkára.

Sok a szervezeti változás. Véleménye szerint egy erdészetnek olyan nagyságúnak kell lenni, hogy a vezető ismerje a dolgozóit (szociális helyzet, munkabér, esetleg egyéni gondok). Ma a munkások megtartása érdekében ez igen fontos (a bér nagysága mellett természetesen). Felveti, hogy a többféle képzettséggel rendelkező szakmunkások elmennek a motorfűrészről. Ezt a folyamatot a bér emelésével lehetne megállítani, erre viszont nincs mód.

Dr. Csötönyi József (MÉM—EFH főelőadó): Az erdőművelés szociális színvonalára elmarad a lehetőségektől, pedig új felmérések szerint az erdőgazdálkodás egészében a munkakörülményeket tekintve 16% a könnyű, és 84% a nehéz munka; ugyanez erdőművelésben 10 és 90%.

Keszthelyi István (OKTH osztályvezető): A hazai és a külföldi ökológusok, természetvédők szükségesnek tartják a természetszerű erdők fenntartását.

Valóban olyan mértékben csökkent-e a természetszerű erdők területe, mint ahogy azt sokan gondolják? Az arányszámok azt mutatják, hogy igen. De nem szabad megfeledkezni arról, hogy a felszabadulás óta 500 ezer ha erdőt telepítettünk, és ezek mesterséges erdők. Az ország természetszerű erdeinek a területe 700 ezer ha körül van, és ez a kb. 700 ezer ha az 1945 előtti erdőkben kb. 65%-os részarányt jelentette, a mai erdőkben azonban csak 45%-ot. A természetszerű erdők magról, a hazai nyár gyökérsarjról jól felújíthatók, csak szakszerű munka és türelem és néhány szabályozó megváltoztatása kell hozzá.

Nem hisz az erdőművelés válságában. Csak a gazdaságok vezetőinek egy része az erdőművelésre kevésbé figyel. Ez nagy hiba, mert az erdőművelés teremti meg a jövő fakitermelésének alapjait. Ma a domb- és hegyvidéki erdőgazdaságok termelési értékében és nyereségében az erdőművelés aránya 10% alatt, de inkább csak 5—7%-kal szerepel. A többi a fakitermelés és fafeldolgozás adja, így az erdőművelést a fakitermelésnek, és a nemegyszer túlmeretezett fűrészipari kapacitásnak rendelik alá. Megoldást csak több, egymáshoz kapcsolódó intézkedés hozhat. Ezek közé tartozik a szabályozók mó-

dosítása, az erdőművelés bérszínvonalának és szociális ellátottságának növe-
lése, a gazdasági vezetők fokozottabb felelősségre vonása.

Többször és több helyen esik szó az erdőfelügyelet szerepéről. Az a véleményem, hogy az erdőfelügyelő akkor dolgozik jól, ha együtt dolgozik a gazdálkodóval. Együtt, de nem helyette. Nem kívülről szemléli a gazdálkodást, hanem részese annak. Részese már az üzemterv-készítésnek, az egyes erdő-részletek elsődleges rendeltetésének meghatározásában. Ebben a munkafázisban gondoskodik arról, hogy a gazdálkodásra nem alkalmas erdőterületeket leválasszák az arra alkalmasaktól. Az erdőfelügyeletben pedig egységes szemlélet kialakítására van szükség. Ne legyen az egyiknél elfogadhatatlan, ami a másiknál elfogadott. Az erdőfelügyelők legyenek következetesek. Ha a gazdálkodóknak megfelelő segítséget nyújtottak a munkában és ennek ellenére az elvégzett munka minősége nem megfelelő, lépjenek fel teljes szigorral. A felügyelőségek számonkérő és felelősségrevonó munkáját a MÉM az eddiginél jobban támogassa.

Horváth Károly (erdőgazdasági osztályvezető):

Lényegesnek tartja, hogy a vállalati érdekeltég teremtse meg a nagy nyereséget adó, értékes állományok alapját, de emellett fontosnak itéli a tervezést, végrehajtást irányító vagy végző műszaki személyzet anyagi érdekeltiségének kifejlesztését is — erdészkerülettől a gazdaság központjáig.

A Balatonfelvidéki EFAG premizálási javaslatát ismertette, amely maggyűjtésben 5—10 Ft/kg, fenyőtoboznál 1—3 Ft/kg. Csemetetermelésben az előírt hozamok elérésekor (megfelelő minőség esetén) az elszámoló ár 1⁰/₀-a. Fokozatos felújítógazdálkodásban ha a siker a 85⁰/₀-ot meghaladja 600 Ft/ha. Bon-tás után ha az újulat és idős állomány együttes záródása a 85⁰/₀-ot eléri a redukált terület után 400 Ft/ha. Feltétel mindkét esetben az előírt célállomány elérése az utóbbinál a közelítési kár kiküszöbölése. Mesterséges erdősisítésben ha 90⁰/₀-os sikerű és pótlásra nem szorul 200 Ft/ha, terven felül be-fejezettként átadott erdősítés 300 Ft/ha és ha ez hátralék is volt, akkor 400 Ft/ha. A tisztítások és törzskiválasztó gyéritések szakszerű jelölése és végrehajtása esetén az állományok értékétől függően 50—150 Ft/ha. Az előbbie-kben ismertetett prémiumok felosztását így javasolja: kerületvezető erdész 60⁰/₀, erdészeti irányító 30⁰/₀, gazdasági irányító 10⁰/₀. *A prémiumok forrásul a felemelt erdőfenntartási alapot javasolja*, mivel ezek a munkák a hosszú távú népgazdasági érdekeket szolgálják.

Erdőművelésünk elszámolási rendjének folyamatos karbantartása szükséges.

Szólt az erdősítési hátralékokról, és megjegyezte, hogy a fatermesztés kör-nyezetének egyes elemei (vad, aszály, gépesítés) irreálissá teszik azt, hogy a ke-letkező kötelezettség elvárt határidőn belül azonos befejezést nyerjen. Tűrésí szint bevezetését javasolja: az utolsó 3 év új kötelezettsége 1 évi átlagának 6—7-szerese lehetne az összes folyamatos erdősítés. Az eltűrt hátralékok meny-nyisége pedig ennek 5—6⁰/₀-a. Ez nem kerülne szankcionálásra. Pótlással járó elemi kár (pl. aszály) két évvel tolja el a szankcionálás kezdetét.

A vadkárt nem tartja erdőgazdálkodói hibának, az ebből származó hátralé-
kot (és szankcionálást) nem tartja igazságosnak. A vadat (és vadkárt) termő-
helyi tényezőnek tekinti. Vadkártérítési alap létrehozását javasolja.

Péti Miklós (tsz-társulásvezető):

Függetlenül attól, hogy minek nevezzük gondjainkat — válságnak, vagy aktuális problémának — ezekkel foglalkozni kell. Fokozottan jelentkezik a

gond a termelészövetkezeti szektorban, ahol az erdőgazdálkodás nem főprofil. Az erdőművelés gépesítéséhez a tsz-ek adják a pénzt, a szándék megvan, a beszerzési költségek is elviselhetőek volnának, de hol vannak a gépek? Egyes gépek hozzáférhetetlenek, gépgyártásunk pedig nem számottevő. A Parasznyán bemutatott gépekből rendeltek, de máig sem kapták meg. Kéri a szerkesztő bizottság segítségét is, hogy az Erdészeti Gépgyár és az azt kiszolgáló Agrotek Vállalat mielőbb lássa el a gazdálkodókat erdőművelési gépekkel.

Mészáros Gyula (üzemtervezési irodavezető):

Nem ért egyet a vitaindító azon megállapításával, hogy az erdőfelújítás tervezése jelenlegi formájában nem megfelelő.

Ennek ellenére felvillantja a jövőt: több variációs erdősítési terv, hosszabb időszakra lesz megállapítva a kívánatos célállomány-megosztás stb.

Borsodi Imre (erdőgazdasági igazgató):

Az erdőművelés az erdőgazdálkodás alapja, abból kiragadni nem lehet. Nincs válságban az erdőművelés, csak problémái vannak. A kötött célállomány-választáson lazítani kell. A határesetekben közösen kell dönteni. Itt az üzemtervezők megfontoltabbak, az erdőfelügyelők engedékenyebbek legyenek.

A természetes felújítás szempontjából ma rosszabb a helyzet, mint régen volt. Az egységárban nincs benne a többlet költség. Nem igaz az, hogy a kicsi és nagy vágásterületen egységnyi fatömeg kitermelési költsége azonos (ellentétben Keszthelyivel). Mi lenne a gépek teljesítmény-kihasználásával a sok apró vágásterületen, amikor most is gond van ezzel.

A vadállománnyal kapcsolatos megállapításokkal egyetért. Senki sem tudja, hogy mennyi vadunk van. Ha a jelenlegi állapot kell országos szinten, akkor az ágazatnak térítsék meg az elszenvedett károsítást.

Az erdőművelési osztályok megszűnése nem oka a mai problémáinknak. Az erdőművelés nem tizedrangú gond az erdőgazdaságban. Ha csak a nyereség alapján foglalkoznánk vele, akkor tényleg nagy baj lenne.

Sokat nem jelentene, ha az erdőművelés jövedelmezősége azonos lenne a fahasználattal. Reális szint elérését tartja csak szükségesnek, mert a késztermék jövedelmezősége mindig nagyobb, mint a félkész terméké (a befejezett erdősítést félkész terméknek tartja).

Üdvözlőné az erdőművelési prémiumoknak erdőfenntartási alapból való finanszírozását (Horváth Károly javaslata).

Nézete szerint a vállalatvezetőnek valamennyi részleget egyformán kell kezelni.

Az ápolásnál egyetért Murányival, hogy azért ne ápoljunk, mert valaki meg akarja nézni az erdősítést. Mi erdészek és nem kertészek vagyunk.

Solymosi József (HM. osztályvezető):

Az elmúlt 20 évben megközelítően 2–2,5-szeresére nőtt a fakitermelés területben és m³-ben egyaránt. Ezzel együtt nőttek az erdőművelés feladatai is, de rosszabb feltételek között (kevesebb gép és munkás). Az erdőművelés ennek ellenére nincs válságban, hiszen amíg ilyenek a fiatal állományaink mint most, legfeljebb gondokról beszélhetünk. A jelenlegi „selejtszázalékunk” elfogadható szinten van. A vadgazdálkodásban vannak szélsőségek, azokat le kell faragni. Hogyan csináljuk ezt? Legfontosabb a realitások figyelembevétele. Legyen tartásunk, alátámasztott érvekkel lépünk fel. Viszont, ha meg kell csi-

nálnunk valamit, mert az ország jelenlegi érdeke azt kívánja, cselekedjünk; ha egy bauxitbányát meg kell nyitni — vágjuk le az erdőt, ha dollárért lehet papírfát exportálni — szállítsuk.

Nagy Miklós (erdőfelügyelőségi igazgató):

Az Erdőfelügyelőség nem „kötekedő idegen” hanem a MÉM EFH területi szerve. A MÉM jogszabályokban határozza meg feladatát, hogy mit kell megkövetelnie az erdőgazdaságoktól. A folyamatban levő erdősítések műszaki átvétele igen hasznos felügyelői teendő lenne.

Varga Béla (erdőgazdasági osztályvezető):

Az nyilvánvaló, hogy nagy gondot kell igen nehéz körülmények között megoldani. Erre a válság nem rossz kifejezés, de nem ez a lényeg, a valós problémák elkendőzése a bűn akár a „mundér becsületének” védelme, akár szemérem, akár más ok ürügyén is tesszük. Az ország mai helyzetében is az érett állományokat kell levágni (Solymosi József hozzászólása), mert a későbbi időre is gondolni kell, amikor esetleg még rosszabb gazdasági helyzetben leszünk. Az erdőnek kettős közgazdasági alakja van; termelési eszköz is, és munka tárgya is. Az erdősítés befejezettként átadva egy kis üzem. Mindenképpen késztermék (ellentétben Borsodi Imre felfogásával), ezért is jó az egységár rendszere. — A „vadvkérdés” mellett szemérmesen elmenni — nagy hiba, sőt bűn!

Czebei Sándor (erdőgazdasági igazgató):

A jelenlegi helyzetben a vadkárelhárító kerítésnek óriási jelentősége van — építeni kell. Az erdei vadkár felvétele nem megoldott, de a teljes körű felvétel nincs is elrendelve. A számokkal való játéknak érzi, hogy a 2,6-szoros ráfordításból 1,7-szeres lett. A lényeg az, hogy legalább 10 000 db-nak kell lenni a hektáronkénti csemeteszámnak. Legnagyobb gondnak a technológia be nem tartását érzi. A „V-fák” jelölésére szükség van az első növedéfközo gyérítés során. A régi kampányszerű jelölést el kell kerülni. Nem kell kárhóztatni az erdészetet a sok fenyves miatt, inkább azon kell gondolkozni, hogy 15—20 év múlva mit csináljunk a kitermelésre kerülő viszonylag vékony anyaggal?

Kósa Ernő (erdészvezető):

Mindenütt a minőségi munka az elsősorú követelmény. Az új technológiák bevezetésétől nem kell csodákat várni. Erdősítésnél a legfontosabb a jó minőségű csemete és régi, bevált módszereket is lehet követni az ültetésnél. Egy ilyennel ismertette meg a hallgatókat: az iszaptól való ültetést igen mostoha körülmények között Fenyőfőn alkalmazták sikerrel.

Dr. Páll Miklós (erdőgazdasági osztályvezető) írásban küldött be néhány javaslatot, amelyekkel nézete szerint a problémák megoldhatók, vagy legalábbis enyhíthetők volnának:

— A gazdálkodó szervek, az erdőfelügyelet, az Erdőrendezési Szolgálat és az ERTI tagjaiból alakított bizottság tájecsopontonként dolgozza ki az alkalmazandó célállományokat.

— A természetes felújítások tervezésével lényegesen többet kell foglalkozni, mind az üzemterveknek, mind a gyakorlatnak.

— A felújítógázásokban részletes technológiai utasítást kell készíteni és azt szigorúan betartani. A fakitermelőket, közelítőgépek kezelőket anyagilag érdekeltté kell tenni az újulat megkímélésében.

— Az értékes tölgy, bükk állományokban fel kellene emelni a vágáskort, meg kellene nyújtani a felújítási időszakot.

— Mivel a mesterséges felújítás soha sem ad olyan értékű (B, KTT) állományt, mint a természetes újulat, ezért indokoltnak tartanánk a természetes úton felújított befejezett erdőfelújítások után felár fizetését.

— B, T felújításra és hozadékszabályozásra vonatkozóan több alternatívát tartalmazó üzemtervi előírást kellene megadni. (Pl. Értéksorrendet felállítani és ha másképp nem lehet, a legrosszabb B állományt — ahol a term. felújítás feltételei a legrosszabbak — kitermelni. A szép felújítógágásokban csak akkor és annyit vágni, amennyit az újulat érdekében szükséges.)

— A vadállományt és a vadkárt reálisan kellene megállapítani. A természetes vadeltartó képességen felüli vadlétszám tartásával (+ rendszeres etetés vállalásával) nem lehet egyetérteni.

— Ki kell dolgozni a magtermést fokozó eljárásokat (belevágás erélye, műtrágyázás, stb.). Meg kell oldani a magtermés megőrzését (kerítés), begyűjtését, tárolását. (Esetleg több évig tárolni hűtőházban).

— Nemesített szaporítóanyagot csak a nagy állami kertekben szabadjon előállítani. Feltétlenül szükséges lenne a csemetetermelés és forgalmazás koordinálása. Amennyiben ezt az EFH nem teheti, akkor az 5—6 nagy kerttel rendelkező termelő üzemnek kell gazdasági társulásra lépni. Amíg a szaporítóanyagok származását megnyugtatóan nem tudjuk igazolni, lényeges exportra sem lehet számítani.

— Az erdőápolások elhanyagolásából csak a gépesítés és a vegyszerezés jelenthet kiutat. A Növényvédő Állomásokkal közösen az ERTI-nek kellene a jelenleginél lényegesen nagyobb létszámmal és hozzáállással a vegyszeres gyomirtás problémáival foglalkozni.

— A nevelővágásokat maradéktalanul végre kell hajtani. Elhagyásuk az átmérők vékonyodását, az állományok értékviasszaesését eredményezné. Sok helyen célszerű visszatérni a lóval való közelítésre. A gyérítésekben nem szabad a hosszúfában való anyagmozgatást erőltetni. A helyi adottságok és állományviszonyok szabják meg, hogy hány helyen kell a ledöntött fákat eldarábolni. Csak így csökkenthetők a kéregsérülések. Ellenkező esetben pont a legszebb fák lesznek béلكorhadtak a véghasználat idejére.

Az erdőművelési ágazatot egyenlő szintre kell hozni a fakitermelésivel és fafeldolgozásival, mint fő termelési ágazatokat. Ennek érdekében: jelentős műszaki fejlesztést kell az erdőművelési ágazatnál végrehajtani (vágástakarító, ültető, ápoló gépek, adapterek beszerzése stb.) az erdőfenntartási alapból; az erdőművelési ágazat költség- és főleg bérgazdálkodását ki kellene emelni a vállalati összköltség gazdálkodásból úgy, hogy ezt az erdőfenntartási alapból fedezniék. Ezek alapján lehetne összeállítani az éves költségvetést.

A vállalati vezetők és az erdőművelést irányítók éves prémium feladatául elsősorban nem az erdőművelés eredménytervének teljesítését kellene kitűzni, hanem a következő szakmai mutatók alakulását:

- az I. kivitelű erdősítések fafajmegválasztása,
 - a befejezett erdősítések — vágásfelújítási kötelezettségek aránya,
 - az átfutási idő alakulása,
 - az erdősítési hátralékok mértéke,
 - a nevelővágások területi előírásainak teljesítése,
 - a felújítógágások eredményessége,
 - az üres vágásterületek mértéke stb.
- Végül, de nem utolsósorban az erdőművelési munkások anyagi és erkölcsi megbecsülését jelentősen növelni kell. Így növelni kell a betanított és szak-

munkások arányát, fizetését, a szociális juttatásokat (munkásszállítás, meleg ebéd stb.). Ne érezzék soha azt, hogy az ő munkájuk alacsonyabb rangú, kevésbé fontos.

Dr. Solymos Rezső az ülés befejezéseként emlékeztetett arra, hogy az 1981. évi győri, OEE vándorgyűlés jelmondata: „Erdőgazdaságunk alapja az erdőművelés” — volt. Ezt az alapot kívánta erősíteni az 1982. évi kiemelt egyesületi feladat megvalósítása, amelyhez jelentős mértékben járult hozzá a veszprémi ankét.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI GÉPESÍTÉSI KONFERENCIA

Az OEE gépesítési szakosztálya 1982. szeptember 16. és 17-én Budapesten az MTESZ Székházában, több mint 250 hazai és 6 külföldi szakember részvételével megrendezte a II. Országos Erdészeti Gépesítési Konferenciát. Az első ilyen konferenciát 8 évvel ezelőtt tartották 1974-ben. A konferencián résztvett *dr. Királyi Ernő* a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatalának vezetője, *dr. Váradi Géza* hivatalvezető-helyettes, *Király Pál*, az OEE főtitkára, az ERTI, EFE, MÉM. Műszaki Intézet képviselői, több erdőgazdaság igazgatója, igazgatóhelyettese, osztályvezetője, erdőszetvezetői, erdőfelügyelők és más beosztású szakemberei. A konferencia célja volt, hogy összegezze az I. konferencia óta megtett utat, az azóta elért eredményeket, számba vegye a hiányosságokat, és ajánlásokat dolgozzon ki a további teendőkre, a társadalmi egyesület szabadságával, egyben meghatározza az egyesület feladatát a kitűzött állami célok megvalósításában.

A konferenciát *dr. Káldy József* tanszékvezető egyetemi tanár, a szakosztály elnöke nyitotta meg. Megnyitójában összegezte az 1974 óta elért eredményeket kiemelve, hogy a gépesítettség ma már a fakitermelés vonatkozásában meghaladja a 75, a fatermesztés vonatkozásában pedig az 55⁰/₀-ot. A magyar erdőgazdaságban dolgozó gépek motorteljesítménye meghaladta a 400 ezer kW-ot. A hiányosságok között említette a folyamatgépesítésnek, a hazai ipari háttér kialakulatlanságának problémáit, a szakmunkások számának elégtelenségét, az üzemfenntartás nem megfelelő színvonalát, valamint a balesetek magas számát.

A plenáris ülés előadását *dr. Váradi Géza EFH* hivatalvezető-helyettes tartotta: „*A fagazdaság műszaki fejlesztésének főbb irányai*” címmel. Bevezetőben megállapította, hogy fontos a műszaki fejlesztés irányainak pontos meghatározása és reális gépesítési program kidolgozása. Bejelentette, hogy a műszaki fejlesztés és a vállalati stratégia kialakításának elősegítésére az EFH irányelveket dolgozott ki, amely 1983-ban kerül kiadásra. Hangsúlyozta, hogy a műszaki fejlesztés irányai csak akkor lehetnek reálisak, ha azok a termelő egységek elképzeléseinek sokaságából épülnek fel és alakulnak ki. Bár a műszaki fejlesztésben a gazdálkodó üzemeké a meghatározó szerep, mégis figyelembe kell venni néhány szabályt, amelyet nem lehet mellőzni. Ilyenek: a folyamatgépesítés követelménye, a rendszerszemléletű fejlesztés elve, az egyes szakaszok csatlakozásának, egymásra épülésének szükségessége, a tipizálásra, a munkamegosztásra való törekvés, az ember-gép összhang biztosítása. Megállapította, hogy a technika önmagában képtelen alapvető változtatásra, ha az nem párosul az ismeretek, a technológiai, kezelési, szervezési szakismeretek bővítésével. Az előrehaladás feltételeként említette, hogy valamennyi oktatási